

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ НАН УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ: ПІДСУМКИ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА 2023 РІК ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ НАСТУПНОГО ПЕРІОДУ

Сесія Загальних зборів НАН України
24 квітня 2024 р.

24 квітня 2024 року відбулася сесія Загальних зборів Національної академії наук України, присвячена підсумкам діяльності НАН України у 2023 році та перспективам розвитку на найближче майбутнє. Учасники сесії заслухали й обговорили звітну доповідь президента НАН України академіка НАН України А.Г. Загороднього, в якій було наведено найвагоміші результати фундаментальних і прикладних досліджень Академії з широкого спектра галузей наукових знань і практичних застосувань. Під час заходу відбулася урочиста церемонія вручення Золотої медалі імені В.І. Вернадського Національної академії наук України, премії імені видатних учених НАН України та премії НАН України «За популяризацію науки».

Чергова сесія Загальних зборів Національної академії наук України, присвячена підбиттю підсумків діяльності Академії за минулий рік та визначенню основних напрямів подальшої роботи, відбулася в розосередженому порядку зі створенням дільниць та у режимі відеоконференції. Відповідно до Статуту НАН України у сесії взяли участь академіки та члени-кореспонденти НАН України, а також делеговані представники наукових колективів установ НАН України.

Перед початком засідання, вшановуючи пам'ять багаторічного президента НАН України академіка Бориса Євгеновича Патона, керівництво Академії від імені учасників сесії Загальних зборів поклало квіти до погруддя видатного науковця, встановленого у Великому конференц-залі НАН України.

Відкрив сесію Загальних зборів НАН України президент Національної академії наук України академік НАН України Анатолій Глібович Загородній. Він звернувся до присутніх зі вступним словом, у якому зазначив: «Шановні учасники сесії Загальних зборів! Наша Академія разом з усією Україною прожила ще один непростий рік боротьби із широкомасштабною

Звітна доповідь президента НАН України академіка НАН України А.Г. Загороднього на сесії Загальних зборів Національної академії наук України. 24 квітня 2024 р.

російською агресією. Під час воєнного стану Академії вдалося мобілізувати ресурси, адаптуватися до складних умов життя і роботи, знайти чимало нових можливостей.

Торік науковці Академії продовжували як фундаментальні дослідження з пріоритетних напрямів світової науки, так і прикладні дослідження та розробки, спрямовані на підвищення обороноздатності та безпеки держави, відновлення зруйнованої національної економіки.

Сьогодні ми зібралися, щоб підбити підсумки діяльності Академії в 2023 р. та розглянути перспективи на найближче майбутнє. Війна повсякчас ставить перед нашою державою нові виклики й надскладні завдання — перемоги і відбуватися. Наша Академія має активно долучитися до розроблення планів такого відновлення та, звісно, їх реалізації. Перш ніж перейти до порядку денного, хотів би подякувати Силам оборони України, насамперед Збройним силам, а також усім, хто захищає нашу свободу і незалежність. Завдяки їхньому героїзму ми можемо далі жити й працювати, зокрема проводити ці Загальні збори».

Далі учасники сесії заслухали звітну доповідь президента Національної академії наук

України академіка НАН України А.Г. Загороднього про підсумки діяльності Академії у звітний період, а також про головні проблеми і завдання, що стоять перед нею (повний текст доповіді див. на с. 10).

У доповіді було наведено найважливіші наукові результати, які, попри всі труднощі й виклики воєнного часу, отримали науковці Академії протягом минулого року. Ці результати спрямовані насамперед на зміцнення обороноздатності й безпеки держави, а також на вирішення низки інших актуальних для держави і суспільства проблем.

Президент НАН України розповів про співпрацю з підприємствами та відомствами, науково-експертну діяльність Академії, співпрацю з національними галузевими академіями наук та закладами вищої освіти, міжнародне співробітництво, перелічив заходи з підтримки наукової молоді. У своєму виступі він торкнувся і проблемних моментів у діяльності НАН України: браку фінансування, необхідності збереження кадрового потенціалу, розвитку наукової інфраструктури, оптимізації структури Академії. Академік НАН України А.Г. Загородній окреслив також головні завдання на наступний період.

Далі заступник міністра освіти і науки України Денис Курбатов зачитав привітання учасникам сесії Загальних зборів Національної академії наук від Прем'єр-міністра України Дениса Шмигала.

Шановні друзі!

Від імені Уряду України вітаю учасників сесії Загальних зборів Національної академії наук.

Захід відбувається у надзвичайно складний час, коли всі сили держави спрямовані на здобуття перемоги над ворогом і встановлення миру. Важливими також є завдання післявоєнної відбудови України.

Реалізація цих завдань неможлива без сучасних інноваційних ідей та розробок і технологій наших талановитих учених.

Саме тому Уряд покладає великі надії на вітчизняну науку як на потужний чинник нашої перемоги над ворогом і водночас надійний фундамент майбутнього України.

Упевнений, що науковці Національної академії наук і надалі зможуть протистояти непротим викликам сьогодення, Академія забезпечить проведення наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок у рамках реалізації оновлених пріоритетних напрямів у сферах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності.

Уряд високо цінує самовіддану працю учених Національної академії наук та їх внесок у захист країни. Розвиток науки, відновлення і подальший розвиток дослідницької інфраструктури, підтримка науковців і сьогодні залишаються одними з пріоритетних завдань Уряду.

Щиро вдячний за Ваш професіоналізм, невтомну працю, небайдужість до майбутнього України та за внесок у розвиток науки в нашій державі!

Бажаю учасникам заходу плідної роботи, цінних ідей та нових вагомих здобутків на благо України та її народу!

Президент НАН України академік НАН України А.Г. Загородній від імені всіх співробітників Академії висловив подяку очільнику Уряду України за високу оцінку діяльності НАН України й теплі слова на адресу вчених.

Вручення Золотої медалі імені В.І. Вернадського академіку НАН України Сергію Васильовичу Комісаренку

Виступ по відеозв'язку лауреата Золотої медалі імені В.І. Вернадського професора Аарона Чехановера

Під час обговорення звітної доповіді президента НАН України академіка НАН України А.Г. Загороднього виступили (тексти виступів див. на с. 18):

- заступник генерального директора Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут» академік НАН України **І.Є. Гаркуша**;

- президент Національної академії медичних наук України академік НАН України, академік НАМН України **В.І. Цимбалюк**;

- завідувач відділу Інституту історії України НАН України член-кореспондент НАН України **Я.В. Верменич**;

- заступник міністра освіти і науки України **Денис Курбатов**;

Вручення премії НАН України «За популяризацію науки» головному редактору журналу «Світогляд» академіку НАН України Ярославу Яцківу, співробітнику редакції журналу кандидату фізико-математичних наук Ігорю Жуку та співробітнику редакції журналу Сергію Вавілову

- головний інженер Публічного акціонерного товариства «Мотор Січ» **К.Б. Балусок**;
- голова Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій доктор фізико-математичних наук **О.В. Антонюк**;
- генеральний директор Акціонерного товариства «Оператор ринку» **Олександр Гавва**;
- завідувач відділу Інституту сорбції та проблем ендоекології НАН України член-кореспондент НАН України **Ю.А. Малетін**;
- головний науковий співробітник Інституту мікробіології і вірусології ім. Д.К. Заболотного НАН України член-кореспондент НАН України **Г.О. Іутинська**;
- заступник директора Інституту демографії та проблем якості життя НАН України член-кореспондент НАН України **О.М. Гладун**;
- завідувач кафедри фізичної хімії Київського національного університету імені Тараса Шевченка член-кореспондент НАН України **І.О. Фрицький**;
- в.о. директора Центру інформаційно-аналітичного та технічного забезпечення моніторингу об'єктів атомної енергетики НАН України член-кореспондент НАН України **О.О. Попов**;
- завідувач відділу Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України член-кореспондент НАН України **Н.М. Пархоменко**;
- заступник директора Інституту проблем реєстрації інформації НАН України член-кореспондент НАН України **А.А. Крючин**;
- заступник директора Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України член-кореспондент НАН України **В.Д. Позняков**;
- директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України академік НАН України **Я.С. Яцків**.

Після завершення обговорення Загальні збори НАН України одногосло схвалили Звіт про діяльність Національної академії наук України у 2023 р. і прийняли відповідну постанову (див. розділ «Документи»).

Доброю традицією Загальних зборів є щорічне нагородження найвищою відзнакою На-

ціональної академії наук України — Золотою медаллю імені В.І. Вернадського. За результатами конкурсу 2023 року цю відзнаку присуджено:

- академіку НАН України **Сергію Васильовичу Комісаренку** за видатні досягнення у галузі молекулярної імунології;
- іноземному члену НАН України, професору **Аарону Чехановеру** за видатні досягнення в галузі біохімії протеїнів.

Після церемонії нагородження лауреатам Золотої медалі імені В.І. Вернадського НАН України було надано слово для наукових доповідей.

Далі відбулася церемонія вручення премії НАН України «За популяризацію науки» за підсумками конкурсу 2023 р. Цю премію присуджують засобам масової інформації та їх окремим представникам, науковцям і організаторам самостійних проєктів за найкращий матеріал про здобутки вчених, діяльність наукових установ та НАН України в цілому, а також за сприяння популяризації науки і піднесення престижу професії науковця в Україні.

Цього року переможцями у номінації «Найкраща науково-популярна публікація (серія публікацій) про наукові розробки та досягнення, проблеми розвитку науки та (або) публікація періодичного друкованого/електронного ЗМІ про науку (журнали, газети, інтернет-сайти, зареєстровані як ЗМІ, наукові рубрики ЗМІ)» стала команда **науково-популярного журналу «Світогляд»**. Премію отримали:

- директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України, головний редактор журналу «Світогляд» академік НАН України **Я.С. Яцків**;

- старший науковий співробітник Інституту космічних досліджень НАН України і ДКА України, член редколегії та співробітник редакції журналу «Світогляд» кандидат фізикоматематичних наук **І.Т. Жук**;

- провідний спеціаліст Державного підприємства «Конструкторське бюро «Південне» ім. М.К. Янгеля», молодший науковий співробітник Головної астрономічної обсерваторії

Вручення премії НАН України «За популяризацію науки» редактору телепроєкту «Security Talks» на телеканалі «Апостроф TV» Владиславу Христофорову

НАН України, співробітник редакції журналу «Світогляд» **Сергій Вавілов**.

Нагороду в номінації «Найкраща програма про науку (радіо- та (або) телевізійні проєкти, які виходили на радіо-, телеканалах та (або) інтернет-мовленні), науково-популярний фільм» було присуджено за програму на телеканалі «Апостроф TV» **«Українська наука в обороні. Прорив України: лазери проти дронів. Новітні технології НАН України»**. Премію отримали:

- ведучий телепроєкту «Security Talks» на телеканалі «Апостроф TV» кандидат філологічних наук **Валентин Бадрак**;

- редактор телепроєкту «Security Talks» **Владислав Христофоров**;

- головний оператор телеканалу «Апостроф TV» **Михайло Міщенко**.

Нарешті, премію в номінації «Найкращий науково-просвітницький проєкт року (музейні, виставкові, фестивалі проєкти, лекторії, наукові кафе, спеціальні (тематичні) онлайн-проєкти, проєкти в соціальних мережах, подкасти, проєкти блогерів, проєкти інших форматів, що залучають широку громадськість (дорослих, дітей і школярів, студентів) до досягнень науки через публічні заходи)» за проєкт у соціальних мережах **«Про науку. Компетентно»** здобули:

Вручення премії НАН України «За популяризацію науки» ведучому і керівнику проєкту «Про науку. Компетентно» академіку НАН України Володимирі Семиноженку, журналісту проєкту Марині Половко та редактору проєкту Марині Єрашко

- генеральний директор Науково-технологічного комплексу «Інститут монокристалів» НАН України, автор ідеї, ведучий і керівник проєкту «Про науку. Компетентно» академік НАН України **Володимир Семиноженко**;

- помічник директора Інституту монокристалів НАН України, журналіст проєкту «Про науку. Компетентно» **Марина Половко**;

- помічник генерального директора НТК «Інститут монокристалів» НАН України, редактор проєкту «Про науку. Компетентно» **Марина Єрашко**.

Вручивши дипломи, президент НАН України академік НАН України А.Г. Загородній привітав лауреатів премії «За популяризацію науки» з цією почесною відзнакою та побажав подальших творчих успіхів на ниві інформування суспільства про досягнення українських вчених.

Потім відбулася церемонія нагородження лауреатів премій імені видатних учених НАН України, присуджених за підсумками конкурсу 2023 року.

Від імені всіх учасників сесії Загальних зборів президент НАН України академік НАН України А.Г. Загородній поздоровив цьогорічних лауреатів і побажав їм подальших творчих успіхів.

Підбиваючи підсумки сесії Загальних зборів НАН України, президент НАН України академік НАН України А.Г. Загородній зазначив, що навіть у складних умовах воєнного часу Академія плідно працює, отримуючи наукові результати високого рівня. Водночас він акцентував, що у житті Академії залишається ще чимало проблем, які потрібно своєчасно й ефективно вирішувати.

«Попри скруту, маємо підтримувати високий рівень фундаментальних і прикладних досліджень, а головне — зберегти наукові колективи і кадровий потенціал, адже найперша цінність нашої Академії — це люди. Нагальним завданням є відновлення та розвиток наукової інфраструктури. Крім того, війна триває, а отже, вчені мають активно та вагомо доклас-

тися до забезпечення оборони й безпеки України. І водночас ініціативно будувати плани повоєнної відбудови, відновлення економіки та суспільної сфери», — наголосив президент Академії.

Наступного дня, 25 квітня 2024 р., відбулася сесія Загальних зборів НАН України, під час якої було обрано дійсних членів (академіків) і членів-кореспондентів НАН України.

До нинішніх виборів Президія НАН України, з урахуванням статті 17 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», оголосила 28 вакансій академіків і 75 вакансій членів-кореспондентів з 66 спеціальностей.

У виступі президента НАН України академіка НАН України А.Г. Загороднього було зазначено, що в основу розподілу вакансій по відділеннях та визначення спеціальностей було покладено прагнення забезпечити пріоритетний розвиток фундаментальних наук, передусім у тих напрямках, де українські вчені мають результати світового рівня. Безумовно, визначальною умовою була наявність з кожної спеціальності гідних кандидатур для обрання. Важливим було також представлення різних регіонів України, академічних та позаакадемічних установ, поліпшення гендерного співвідношення серед членів Академії.

І, нарешті, цього року, готуючи пропозиції щодо відкриття вакансій академіків та членів-кореспондентів, особливу увагу Академія при-

ділила суттєвому омолодженню складу членів НАН України. З цією метою для окремих вакансій було встановлено граничний вік кандидатів: у дійсні члени — до 65 років включно на останній день прийняття документів, у члени-кореспонденти — до 55 років включно на останній день прийняття документів. При цьому в разі оголошення вакансії з граничним віком кандидатів було передбачено одночасну наявність такої самої вакансії без граничного віку кандидата.

На 28 вакансій академіків було висунуто і зареєстровано 74 претенденти, тобто 2,6 на одне місце. На 75 вакансій членів-кореспондентів — 246 претендентів, або 3,3 на одне місце.

Весь процес підготовки до виборів відбувався в умовах відкритості і свободи обговорення кандидатур. На вирішальній стадії виборчої кампанії — загальних зборах відділень — також було створено всі умови для вільного обміну думками, критичних виступів, пропозицій, що безумовно сприяло здійсненню обґрунтованого, об'єктивного та незалежного вибору. В усіх відділеннях працювали експертні комісії, які рекомендували до обрання пріоритетні кандидатури.

За підсумками таємного голосування обрано 28 академіків та 74 члени-кореспонденти НАН України (поіменний список обраних див. у розділі «Документи»).

За матеріалами засідання підготувала О.О. Мележик